

ואמר רבא: האי צורבא מרבנן דרתח(137) [תלמיד חכם צעיר שכועס], אורייתא הוא דקא מרתחא ליה [התורה היא שגורמת לו לכעוס ולרתוח]. כיון שיש לו רוחב לב ובינה יתירה מתוך תורתו, הוא "לוקח ללב" יותר משאר בני אדם, ולכן הוא כועס]. שנאמר: "הלאו כה דברי כאש נאם ה'". והיינו, שהתורה, שהיא דבריו של הקדוש

ברוך הוא, כאש היא(138).

והשמיענו רבא, שאם רואים תלמיד חכם שכועס, צריך לדונו לכף זכות, כי התורה היא שמרתחת בו.

ואמר רב אשי: כל תלמיד חכם(139) שאינו קשה [קפדן] כברזל(140), אינו תלמיד

הרע, שהרי הכעס מקצר ימיו של אדם, ואילו חכם זה – זקן הוא! ובודאי כעסו הוא מחמת התורה שמרתחת בו. אלא אפילו תלמיד חכם צעיר, שאפשר לתלות את כעסו ביצר הרע, מכל מקום אל תאמר כך, אלא – זו התורה שמרתחת בו.

138. הקרן אורה מבאר, שכשם שגבי צמחי האדמה, אם רוצים להסיר ממנה הספיחים והתערוכות ממינים זרים, מציתים אש בכל השדה, ואוכלת את הקוצים, ואחר כך יצמח הזרע או הפרי נקי בלי שום פסולת, כך הוא טבע תורתנו הקדושה, שהיא שורפת ומבערת כל מחשבות רעות והרהורים רעים, ואחר כך תצמח הנפש ותשלח פארות טובים ונקיים בלי שום פסולת. עיין שם.

139. כתב הבן יהודע [ז א], שנראה שלכן נקרא כל חכם בשם "תלמיד חכם", להורות שעיקר שלימות חכמתו היא מכח התלמיד. כפי שמצינו שם: הרבה למדתי מרבתי וכו' ומתלמידי יותר מכולם.

140. רבינו גרשום פירש, דהיינו שתלמיד חכם מידתו שהוא קשה לרצות. ובגבורת ארי כתב, שמשמע שמדובר בענין כעס, שהרי להלן אומר רבינא: "אפילו הכי מבעי ליה לאיניש למילף נפשיה בניחותא, שנאמר והסר כעס מליבך".

עליה. כי אי אפשר לבוא לידי שלמות התורה, רק על ידי שמוסר נפשו עליה כמה פעמים. וזהו הדמיון לזרע, שאי אפשר לחיטה שתצמח מהזרע עד שיכלה וירקב לגמרי. כך אי אפשר לבוא לידי שלמות התורה עד שיכלה גופו קודם, כפי שמצינו שסגולת התורה היא להתיש כח, ואז יבוא להשגת התורה, ויעלה בסולם החכמה, ויצא שמו כשם הגדולים אשר בארץ. עיני שמואל.

והקרן אורה ביאר, שכשם שאותו גרעין המונח תחת אבן, האבן מפריעה לצמיחה רק בהתחלה. אבל אם מצא הצמח פתח לעלות ולצמוח, שוב אין האבן עומד בפניו. כך לב נבון, לא יקשה כי אם התחלת פתיחת שערי לבו, וגלילת האבן הגדולה אשר הושמה על פתחו, ואינה מנחת לכוחות הנפש לעלות ולצמוח. אבל, כאשר יהיה ה' בעזרו, וימצא פתח לצאת ממסגר האבן, אז יקל לו לעלות למעלה מעלה. וזהו שנאמר "כפטיש יפוצץ סלע".

137. הקשה הבן יהודע, למה נקט ענין זה דווקא על צורבא מרבנן, שהוא תלמיד חכם צעיר, ולא בסתם על תלמידי חכמים, בין צעירים ובין זקנים?

ותירץ על פי מה שאמרו חז"ל, שהכעס מקצר ימיו של אדם, כפי שנאמר: קצר ימים ושבע רוגז. וזהו שאומרת הגמרא, שלא מבעיא תלמיד חכם זקן, שודאי שאין כעסו כעס טבעי מיצר